THE ISRAELITE PRESS — The only Jewish Newspaper in Western Canada.

אידישעס ווארט

Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 — Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

ארבעטסלאזיקייט פארזיכערונג

אין קאנאדע, ווי אין א צאל אנדערע לענדער וואו עס זיינען נאך ניטא קיין פעסטגעשטעלטע מעטאדן ווי ארויסצוהעלפן ארבעטסלאזע, שטייט איצט אויפ'ן סדר־היום די פראגע פון ארבעטסלאזיקייט פארזיכערונג.

ארבעטסלאזיקייט האט אלעמאל עקזיסטירט אין אינדוסטריעלע לענ־דער. און זי האט פון צייט צו צייט אנגענומען זייער שארפע פארמען. אבער ביז לעצטנס האט מען עס ניט באטראכט פאר קיין מלוכה פראבלעם. מען האט אויף דעם געקוקט ווי אויף ארימקייט בכלל, — אן ענין פאר פילאנטרא־פישע אינסטיטוציעס און גוטהארציקע מענשן, פאר סופ־קיכן און ביליקע אדער פרייע געלעגערס.

מיר מאכן אבער איצט דורך א פעריאד פון גרויסע סאציאלע אומרוען. די ארבעטער זיינען געווארן מער באוואוסטזיניק, און זיי ווילן מער ניט אויס־גיין אין די גאסן פון הונגער. און זיי ווילן אויך מער ניט זיין קיין קעגנשטאנד פאר די רחמנות געפילן פון פילאנטראפיש געשטימטע גוטהארציקע מענשן.

די ארבעטסלאזיקייט הויבט שוין דערפאר אן אנערקענט צו ווערן ווי א געזעלשאפטלאך פראבלעם. אין א צאל אייראפייאישע לענדער ווערן די אר־בעטסלאזע פארזארגט פון דער רעגירונג, און אפילו די רעאקציאנערסטע שטאטסלייט וואגן ניט ארויסצוטרעטן באזונדערס שארף קעגן אזא סיסטעם, כאטש ביי איצטיקן מאמענט פון גוואלדיקער ארבעטסלאזיקייט איז דאס א זייער שווערע לאסט אויף די רעגירונגס קאסעס.

ענגלאנד, למשל, גיט אויס הונדערטער מיליאנען פאר'ן אויפהאלט פון די ארבעטסלאזע, און די קאנסערוואטיוון, כאטש זיי קריטיקירן די "פאר־שווענדערישקייט" פון דער ארבעטער רעגירונג אויף דעם געביט, זיינען זיי אבער בעצם ניט קעגן דעם פרינציפ גופא. — זיי ווייסן גאנץ גוט, אז מיט די הונדערטער מיליאנען אויסגעגעבן פאר שפייז און קליידער פאר די אר־בעטסלאזע קויפט מען זיך אויס פון א מעגלאכער רעוואלוציע.

ביי אונז אין קאנאדע האט דעפוטאט א. א. היפס נאך מיט עטלאכע יאר צוריק געמאכט א פארשלאג אין פארלאמענט וועגן ארבעטסלאזיקייט פארזיכערונג. סיי די דאמאלסטיקע רעגירונג און סיי די מייסטע דעפוטאטן האבן דאן סימפאטיש באצויגן זיך צו דעם פארשלאג.

אין קאנאדע איז אבער דער דורכפיר פון אזא פלאן פארבונדן מיט געוויסע קאנסטיטוציאנעלע פלאנטערס, אן וועלכע עס שטויסן זיך אן אלע פראיעקטן פון סאציאלע רעפארמען. לויט דער קאנאדער קאנסטיטוציע איז סאציאלע געזעצגעבונג א געביט וואס גייט אריין אין דעם קרייז פון רעכט און פליכטן פון די באזונדערע פראווינצן, און די פעדעראלע רעגירונג קאן דא קיין דעות ניט זאגן.

אין דער פראגע פון עלטער־פענסיע האט די פעדעראלע רעגירונג גע־פונען אן אויסוועג : זי האט אנגעצייכנט דעם עלטער־פענסיע געזעץ און האט עס איבערגעלאזן צו די פראווינצן אז יעדע איינע זאל פאר זיך אים גוטהייסן אדער דורכוווארפן. די פראווינצן וואס נעמען אים אן, זיינען פאר־אנטווארטלאך פאר זיין דורכפיר, און אויב זיי פירן אים דורך לויט'ן פלאן אנגענומען פון דער פעדעראלער רעגירונג, קריגן זיי פון איר פופציק פרא־צענט פון די אויסגאבן צושטייער.

פרעמיער בענעט, ווערט פארשטאנען, האט צוגעזאגט צו פארגרעסערן דעם בייטראג צו די פראווינצן פאר דעם עלטער־פענסיע פאנד ביז 95 פרא־צענט, וואס וועט פירן צו דעם, אז די אייניקע פראווינצן וואס האבן נאך ביז איצט ניט איינגעפירט קיין עלטער פענסיע, מורא האבנדיק פאר די אויסגאבן, זאלן דעם פלאן איצט אננעמען. די פעדעראלע רעגירונג האט אבער געמוזט איבערלאזן פינף פראצענט פאר די פראווינצן, כדי זיי זאלן, לויט דער קאנ־סטיטוציע, פארבלייבן אין קאנטראל פון דעם פאנד און זייערע רעגירונגען זאלן מוזן אפגעבן חשבון פון די עלטער־פענסיע געלדער צו זייערע פארלא־מענטן.

אויב אבער דער עלטער פענסיע פלאן האט געקאנט דורכגעפירט ווערן אן באזונדערע שוועריקייטן אויף אזא אופן, צי אלע פראווינצן האבן אים גע־וואלט אננעמען, צי ניט, איז די לאגע א סך אנדערש מיט דער פראגע פון ארבעטסלאזיקייט פארזיכערונג. צוליב דעם גרויסן פארנעם פונ'ם פראבלעם און צוליב א סך אנדערע סבות (ווי די איבערוואנדערונג פון ארבעטער, למשל, פון איין פראווינץ אין דער צווייטער), איז נויטיק אן אלגעמיינער פלאן, גיל־טיק פאר'ן גאנצן לאנד, און מיט דער פעדעראלער רעגירונג אין פולן אדער טיילווייזן קאנטראל.

ווי דאס זאל דורכגעפירט ווערן, איז א פראגע פאר קאנסטיטוציאנעלע עקספערטן. איין זאך איז אבער זיכער, אז פריער פון אלץ איז נויטיק די פע־דעראלע און די פראווינציעלע רעגירונגען זאלן זיך צוזאמענריידן וועגן א געמיינשאפטלאכן פלאן פון האנדלונג.

עס זעט אויס, אז די צייט איז איצט רייף פאר דעם. און אז די שטי־מונג איז ביי איצטיקן מאמענט א גינסטיקע פאר אן ארבעטסלאזיקייט פאר־זיכערונג פלאן אין אלע רעגירונגס קרייזן, — פון די מוניציפאליטעטן ביז דער פעדעראלער רעגירונג.

וואלט עס געווען ווי אמאל, ווען מען האט געקאנט איבערלאזן די ארבעטסלאזע אויפ'ן חסד פון פילאנטראפן, וואלטן אפשר די רעגירונגען ניט געווען אזוי געניגט צו א פלאן פון ארבעטסלאזיקייט פארזיכערונג. אבער די לאגע איז איצט שוין אן אנדערע. סיי די פעדעראלע רעגירונג, סיי די פרא־ווינציעלע רעגירונגען און סיי די מוניציפאליטעטן זיינען געצוואונגען אויס־צוגעבן ריזיקע סומען פאר'ן אויפהאלט פון די ארבעטסלאזע אדער צו שאפן פאר זיי ארבעט. דאס געלט מוז געשאפן ווערן פון שטייערן, און סיי די שטיי־ער־צאלער און סיי די רעגירונגען זיפצן אונטער דעם שווערן יאך.

מען קומט דערפאר צום באשלוס, אז עס וועט זיין א סך גלייכער פאר אלעמען, ווען עס וועט איינגעפירט ווערן אן ארבעטסלאזיקייט פארזיכערונג סיסטעם, און אז דער פאנד פאר דעם צוועק זאל געשאפן ווערן ניט דורך אל־געמיינע שטייערן, נאר אין די באטרעפנדיקע אינדוסטריען, ווי אין אלע פלאן פון פארזיכערונג.

דאס וואלט באפרייט די פעדעראלע און פראווינציעלע רעגירונגען און די מוניציפאליטעטן פון דעם גרעסטן טייל פון דער שווערער לאסט וואס זיי טראגן איצט. און די ארבעטסלאזע וועלן ניט זיין געצוואונגען צו פארבויגן זייער מענשלאכע שטאלץ, ווי איצט, ווען די שטיצע ווערט זיי ארויסגעגעבן, אין א גרויסער מאס, אין פארם פון א נדבה.

נאך פאראיארן האט די מערב קאנאדער מוניציפאליטעטן קאנפערענץ וועגן ארבעטסלאזיקייט אנגענומען א רעזאלוציע וואס האט געפאדערט דעם איינפיר פון א סיסטעם פון ארבעטסלאזיקייט פארזיכערונג. עס איז זיכער, אז איצט איז דא די שטימונג פאר דעם פלאן נאך שטארקער, ווי מיט א יאר צוריק.

די פראגע איז איצט אויפגעהויבן געווארן פון דזשאן קווין אין מאני־טאבער לעגיסלאטור, און ווי ס'איז צו זען פון די דעבאטן, זיינען סיי פרעמ־מיער ברעקען און סיי די מייסטע מיטגלידער פון דער לעגיסלאטור געניגט צו שטיצן א פלאן פון ארבעטסלאזיקייט פארזיכערונג. מען קאן דערווארטן פונקט אזא שטימונג אויך אין די אנדערע פראווינצן און אויך אין אטאווא. די פראגע איז אזוי פון צוזאמענריידן זיך און אויסארבעטן א געמיינשאפט־לאכן פלאן.

און וואס פריער דאס וועט געשען ווערן, אלץ גלייכער : די לאגע איז איצט אזא, אז עס לוינט זיך ניט צו פארציען זי . . .

א בריוו פון הסתדרות צו די רעוויזיאניסטן

מיר ברייננען דא דעם נוסח פון דעם בריוו וואס די הסתדרות האט צוגע־שיקט דעם אויספיר קאמיטעט פון די רעוויזיאניסטן אלס תשובה אויף זייער בריוו וועגן דעם כאראקטער פון דער הסתדרות, נייטראלע ארבעטס ביוראס און הסתדרות פרעסע.

תל־אביב, 31. 1. 30.
צום אויספיר קאמיטעט פונ'ם פארבאנד פון די ציוניסטן רעוויזיאניסטן,
ל א נ ד א ן.

ג. ח.

מיר באשטעטיקן דאס דערהאלטן אייער בריוו פונם 30. 11. 9, מיר באנוצן די געלעגנהייט פאר א פרוב צו באזייטיקן א רייע טעות'ן און באגריפן וועגן דעם כאראקטער און וועג פון דער אידישער ארבעטער באוועגונג אין ארץ־ישראל לויט ווי מיר זעען דאס אין, אייער בריוו. אונז וועט זייער פרייען, ווען אונזערע "אויפ־קלערונגען וועלן ביי אייך פארשטארקן דעם אחריות געפיל פאר'ן קיום פון איין איינציקער ארגאניזאציע פון די אידישע ארבעטער אין ארץ־ישראל לויט ווי מיר זעען דאס אין אייער בריוו און זיי וועלן מיטהעלפן פארמיידן דאס גרינדן פון אר־בעטער גרופן אפגעזונדערט און אפגעריסן פון דעם ארגאניזירטן ארבעטער כלל אין לאנד.

דער וועג און די אנשטרייננגונגען פונ'ם אידישן ארבעטער זיך צו באפעסטיקן אין דער אידישערווירטשאפט און אין דער ארומיקער סביבה פון ביליקער ארבעט, שאפן פאר זיך ארבעטס און לעבנס בא־דינגונגען, וואס דערמעגלאכן זיין קיום אין די ראמען פון אט דער ווירטשאפט. — איז א זייער שווערער וועג. יעדער פרוב צו ברעכן די ארבעטער ארגאניזא־ציע און אויפצושטעלן קאנקורענץ גרופן איז א חטא ניט נאר קעגן דער ארבעטער־שאפט אליין נאר אויך קעגן דעם הויפט ציל פון דעם ציוניזם, פונ'ם שאפן דעם אידישן ארבעטנדן ישוב אין לאנד. אזוי ארום זיינען די אלע סעפאראטע ארגאני־זאציעס פון די מזרח — עדות, פון רעלי־גיעזע ארבעטער און פון רעוויזיאניסטישע גרופן, אויף וויפיל זיי זיינען דא, אדער דארט, ענטשטאנען, פאקטיש געווען — באוואוסטזיניק אדער ניט — א געוועער אין די הענט פון יענע עלעמענטן, וואס זיינען פאראינטערעסירט אראפצודריקן דעם ארבעטס לוין פונ'ם אידישן ארבע־טער, אדער צו צוברעכן זיין אייניקע אר־גאניזאציע, וועלכע שטערט זיי צו פאר־שפרייטן די ביליגע אראבישע ארבעט אין דער אידישער ווירטשאפט. די ספעציעלע פראטעקציע, וואס פארשיידענע ארבעטס־געבער, קאנטראקטארס און קאלאניסטן געבן צו די אפגעזונדערטע ארבעטער ארגאניזאציעס, ווערט כמעט שטענדיק באגלייט מיט אן אפענער, אדער פארבאר־גענער כוונה פטור צו ווערן פונ'ם אידישן ארבעטער, וועלכער איז ארגאניזירט אין זיין הסתדרות און באשיצט זיין אר־בעטס־רעכט און באדינגונגען, כדי זיי זא־לען דערנאך קענען אומגעשטערט ארײַ־בערגיין צו ביליקער אראבישער ארבעט. די בארימטע געשעענישן אין כפר סבא קענען דאס נאר באשטעטיקן אן איבעריק מאל. צווישן די פארביסענע אנהייגנער אריינצוברייננגען א רעוויזיאניסטישע אר־בעטער גרופע אין כפר סבא, אויסמיידנ־דיק דאס ארבעטס ביורא, זיינען אויך געווען אזעלכע, וואס האבן אביסל שפע־טער זיך געפרובט דורכברעכן אין שרון א וועג פאר אראבישער ביליגער ארבעט. און וואלט טאקע דאן געלונגען דעם קא־לאניסטן קאמיטעט מיט דער הילף פון דער גרופע ארבעטער פון ברית טרומפעל־דאר, אפצושוואכן די פאזיציעס פון דער הסתדרות אין כפר סבא, איז די גאר קיין ספק נישטא, אז די בייזע כוונות פון אט די וואס האבן זיך פארמאסטן קעגן די אידישע ארבעטער אין שרון וואלטן גע־האט א פרייע וועג און עס וואלט ניט געווען מער יענער כוח וואס זאל זיך קענען זיי אנטקעגן שטעלן. ניט נאר אונזער אלגעמיינער שטאנדפונקט וועגן דער אייניקייט פונם ארבעטער קלאס, נאר אויך אונזער נסיון אין ארבעט און קאמף אין ארץ־ישראל, זיינען אונז מחייב צו מקיים זיין מיט דער גאנצער פעסט־קייט אט דעם יסוד, וועלכן איר ווארפט אפ מיט אייערע ווערטער : "מיר זיינען ניט מסכים צום געדאנק אז די פארמע־רונג פון ארבעטער ארגאניזאציעס אין א לאנד איז, כביכול, א סכנה פארן אר־בעטער אליין און פאר דער גאנצער נא־ציאנאלער ווירטשאפט". יעדע אינערלא־בע קאנקורענץ, אפילו מצד א קלענערע גרופע ארבעטער, איז גורם צו אינווי־ניקסטע שטרייטיקייטן אין דער ארבעטער שאפט גופא, זי מאכט שוואך דעם קאמף כלפי חוץ און נעמט ביי איר אומזיסט אוועק כחות, וועלכע זי דארף נויטיק האבן ביים דעראבערן נייע פאזיציעס — פאר בוי און האפענונגס ארבעטן.

און מיט דעם באוואוסטזיין אונזערן נעמען מיר געגרן אט די דערקלערונג וועגן אייער גרייטקייט און האפענונג "צו מאכן א סוף צו די ניט געוואונשענע סכסוכים און אויפצושטעלן די געזעלשאפטלאכע און סאציאלע אחדות אינ'ם לאנד".

וואס זשע זיינען איינגעלאך די סי־בות, וואס שטערן, לויט אייער מיינונג, דער ארגאניזאציאנעלער אייניקייט פון אלע ארבעטער אין לאנד און וואס שטויסן, כלומרשט, גרופן פון ארבעטער רע־וויזיאניסטן צו פצושטעלן אן אייגענע אר־גאניזאציע ?

לויט אייער בריוו און לויט'ן באשלוס פון דער פערטער קאנפערענץ פונם פאר־באנד פון די ציוניסטן רעוויזיאנ'סטן זיי־נען דאס :

א) דער פארטייאישער און ניט פרא־פעסיאנעלער כאראקטער פון דער הסתד־רות העובדים און ב) די שטעלונג פון ז'ער הסתדרות אי'ן דער פראגע פון אר־בעטס ביוראען.

אבער, לײדער, ווי מיר זעען דאס אין אייער בריוו האט איר דוקא אין די צוויי פראגן אבסאלוט ניט ריכטיקע פארשטע־לונגען וועגן דער הסתדרות העובדים.

די הסתדרות איז ווייט פון מאכן אונ־טערשיידן צוליב פארטייאישע מאטיוון ביים פארטיידיקן די רעכט און אינטערע־סען פון אירע מיטגלידער, וואס געהערן צו פארשיידענע פארטייען. די הסתדרות האט אין איר יעדער לאקאלער אפטיילונג איינגעפירט די אינסטיטוציע פון קאנ־טראל קאמיטעטן, וואס ווערן געוויילט אין קעגנזאץ צו די עקזעקוטיוו ארגאנען ניט דורך אלגעמיינע מאיאריטעט וואלן, נאר דורך פראפארציאנעלע וואלן, וואס דער־מעגלאכן יעדער באדייטנדער שטרעמונג אין דעם הסתדרות צו זיין אין זיין פאר־טראטן. די דאזיקע קאנטראל קאמיטעטן קלערן אויף יעדע אנקלאגע פונם פרט און פון א קאלעקטיוו קעגן די אינסטיטור־ציעס און קעגן די פאראנטווארטלאכע פערזאנען אין דער הסתדרות. אמת, אין שווערע צייטן, ווען די הסתדרות האט אביעקטיוו ניט די מעגלאכקייט צו בא־פרידיקן אלע פאדערונגען און באדערפע־נישן, ראטשוועט איר די קאנטראל קאמי־סיע ניט פון חשדים אין איינזייטיקייט. אין אזעלכע צייטן טענה'ן חברים פון דער מערהייטס פארטיי, אז זייערע רעכט ווערן איגנארירט צוליב דעם ווילן צו זיין צדיקים כלפי די מינדערהייטן, און די מיטגלידער פון די מינדערהייטס פאר־טייען טענה'ן, ווידער, אז זייערע רעכט ווערן בא'עולה'ט צוליב דעם, וואס די מערהייטס־פארטיי באשיצט בפרט אירע מיטגלידער. אבער פאקטיש זיינען ביי־דענס טענות נאר א רעזולטאט פון פאר־ביטערטקייט פון א חבר, וואס לעבט אי־בער א שווערע צייט, אבער דאס איז ניט קיין פועל יוצא פון דעם וועג און סיס־טעם, אין וועלכן עס גייט די הסתדרות און אירע אינסטיטוציעס. אויך די באר־שולדיקונגען, וואס איר דערמאנט אין אייער בריוו וועגן דער "אקטיווער פיינד־לאכער באציאונג צום רעוויזיאניסטישן ארבעטער אדער צום חבר פון בית'ר" — זיינען ניט באגרינדעט. די חברים רעווי־זיאניסטן פון דער "מנורה" קבוצה, וואס זיינען געווען הסתדרות מיטגלידער זיינען ניט באהאנדלט געווארן ערגער ווי אנ־דערע חברים און אויך דער רעוויזיאניס־טישער קבוץ אין יבנאל, וואס איז נ י ט אריין אין דער הסתדרות, האט געפונען דעם וועג פון א הסכם מיט דער הסתד־רות אין ארבעטס ענינים. שווערע שטריי־טיקייטן זיינען געווען נאר דארטן, וואו רעוויזיאניסטישע גרופן האבן זיך אונ־טערגעגראבן אונטער דעם באשטייענדיקן ארבעטס־סיסטעם, וואס די הסתדרות האט אויסגעקעמפט מיט א סך פראצע, און וואו די האנדלונג פון יענע גרופן איז אויס־גענוצט געווארן אלס געוועער דורך יענע עלעמענטן, וואס האבן זיך געשטעלט דעם ציל צו צוברעכן דעם ארגאניזירטן כוח פונם אידישן ארבעטער. מיר ווארפן קא־טעגאריש אפ אט די סתם באשולדיקונ־גען אין אייער בריוו, כאטש ווי איר זאגט וווילט איר זיך ניט "אריינלאזן אין די אנקלאגן און אויספארשן זייער גע־רעכטיקייט". מיר זיינען, דוקא, פאר־אינטערעסירט אין א גרינדלאכער אויס־פארשונג פון יעדער אנקלאגע און פון יעדער באשולדיקונג אז די הסתדרות זאל האבן געמאכט א אונטערשייד צווישן איין חבר און א צווייטן. יעדנפאלס איז אייער מיינונג, אז "די הסתדרות דארף זיין פריי פון יעדער פארטייאישער ניי־גונג און זי דארף זיך באציען גלייך צו אלע מיטגלידער אן אונטערשייד פון פאר־טיי און איבערציינונג" — די מיינונג, וואס הערשט אין דער הסתדרות להלכה ולמעשה.

די צווייטע און אנדערע פראגע איז דאס פראבלעם וועגן דעם "ריינעם פרא־פעסיאנעלן כאראקטער" פון דער הסתד־רות. לויט דער גאנצער נאטור, לויט די אלע אויפגאבן און צילן פונ'ם אידישן ארבעטער אין ארץ־ישראל קאן זיין הס־תדרות ניט זיין פראפעסיאנעל אליין. די צוקונפט פונם אידישן ארבעטער אליין און דער גורל פונם אידישן ישוב, וועלכן ער בויט אויף, זיינען אזוי געקניפט און געבונדן מיט דער ציוניסטישער עקאנא־מישער און קולטורעלער טעטיקייט, אז די אידישע ארבעטער ארגאניזאציע קאן זיך פון איר ניט אפזאגן און אפגעבן זיך נאר מיטן קאמף פארן לוין און ארבעט שעה'ן. די שאפונג און קאמף פונם אי־דישן ארבעטער אויפן געביט פון קאלא־ניזאציע און פון דעראבערן די העברעי־אישע שפראך און קולטור זיינען פאר אים ניט קיין ווייניקער וויכטיקערע ענ־ינים ווי זיין ארגאניזאציאנעלע און פראפעסיאנעלע טעטיקייט. אט א די בא־זונדערע ציוניסטישע אויפגאבן פונם אי־דישן ארבעטער געבן דאס דעם טעם פאר זיין ספעציפישער נאציאנאלער אר־גאניזאציע, וואס ווערט געבויט אויפן יסוד פון די ספעציפישע צילן פונם אי־דישן ארבעטער געבן דאס דעם טעם פאר זיין ספעציפישער נאציאנאלער ארגאני־זאציע, וואס ווערט געבויט אויפן יסוד פון די ספעציפישע צילן פונם אידישן אר־בעטער אין ארץ־ישראל. קעגן אט דער ארגאניזאציע פארם און קעגן אט דעם כאראקטער פון דער הסתדרות האבן אין פארלויף פון יארן אומזיסט געקעמפט אינערהאלב דער הסתדרות די "ארבע־טער פראקציע" (מ. פ. ס.) צוזאמען מיט גרופן פון די לינקע פועלי־ציון, וואס פריי־דיקן צו א ריינער פראפעסיאנעלער אר־גאניזאציע, דאס אפשליסן זיך פון דער הסתדרות, איר באשרייגקן זיך אין די ראמען פון פראפעסיאנעלע אויפגאבן און דאס אפזאגן זיך פון ציוניסטישע אויפ־גאבן וועלן, לויט אונזער מיינונג, ברייננגען אן אומגליק סיי צו דער צוקונפט פונם ארבעטער און סיי צום ציוניסטישן ווערק, — און מיר שטעלן זיך ניט פאר, אז א ציוניסטישע גרופירונג זאל קענען פריי־דיקן דעם וועג.

ניט ווייניקער פארגרייזט זיינען אויך די באגריפן, וואס איר האט זיך געשאפן אין דער פראגע וועגן דער הסתדרות שטע־לונג צו די ארבעטס ביוראען. איידער די ארבעטערשאפט האט אויסגעבויט אייגע־נע ארבעטס ביוראען האט זי געמאכט א סך אנשטריינגונגען אין פארשיידענע פלעצער פונם לאנד כדי אויפצושטעלן גע־מיינזאמע אינסטיטוציעס פאר דער רעגו־לירונג פון די ארבעטער ענינים. אויסער די פילע לאקאלע פרובן, האט די לאנד־ווירטשאפטלאכע ארבעטער ארגאניזאציע אין יהודה נאך פאר דער מלחמה פאר־געשלאגן דער דאמאלסטיקער ציוניסטי־שער דעלעגאציע אין לאנד (מיט דער באטייליקונג פון נ. סאקאלאוו, ל. מאצ־קין און דעם פארשטארבענעם ב. גאלד־בערג) א פראיעקט פון א בשותפות'דיקער אינסטיטוציע פון קאלאניסטן און ארבע־טער פאר אלע ארבעטס אנגעלעגנהייטן. און נאר נאכן דורכפאל פון אט די אלע פרובן און פראיעקטן האט די ארבעטער־שאפט אויסגעבויט אירע אייגענע איינ־ריכטונגען, פאר דער רעגולירונג פון אר־בעט. אבער אויך נאך דעם באטראכט די גרעסטע מערהייט פון דער ארבעטער־שאפט יעדע דערקלערונג און פארשלאג פון קאלאניסטן, וואס דריקן אויס זייער גרייטקייט צו שליסן אן אפמאך מיט די ארבעטער און נעמען אויף זיך א חלק פון דעם יאך אין דער ארבעטס רעגולא־ציע פאר א גרויסן געווינס, וועלכן מען דארף דערמוטיקן און אונטערשטיצן.

די הסתדרות העובדים האט דערגרייכט א הסכם מיטן פאראיין פון די אינדוסט־ריעלער אין דער פראגע פונם ארבעטס ביורא און דער הסכם איז ניט גע'חתמ'ט געווארן, ווייל מען האט ניט געפונען קיין לייזונג צו אנדערע פראגן פון די ארבעטס באדינגונגען. די לאנדווירטשאפטלאכע אר־בעטער ארגאניזאציע האט גע'חתמ'ט, מיט דער באשטעטיקונג פון דעם עקזעקו־טיוו קאמיטעט פון דער הסתדרות העוב־דים, אויף א קאנטראקט מיט די קאלא־ניעס מגדיאל און רעננה. לויט דעם אפ־מאך זיינען איצט אין די צוויי קאלאני־עס געגרינדעט געווארן געמיינזאמע ביור־ראען, וואס זיינען צוזאמענגעשטעלט אויף פאריטעטע יסודות פון ארבעטס געבער און ארבעטער. אויך בשעת'ן קאנפליקט אין כפר סבא האט די הסתדרות פאר־געשלאגן צו שאפן אן ארבעטס ביורא, אויף וועלכן עס זאל קומען די הסכמה פון די ארבעטער און ארבעטס געבער, און אין וועלכן ביידע צדדים זאלן זיך באטייליקן. פון דאנען איז גערונגען, אז אויב "א נייטראלע ארבעטס ביורא באַ־דייט א געמיינזאמע ביורא פון ארבעטער און ארבעטסגעבער", באציט זיך דאך די הסתדרות צו דעם פאזיטיוו. די קעגנע־רישקייט פון דער ארבעטערשאפט איז צו א "נייטראלן" ביורא, וואו עס זיינען ניטא נישט קיין ארבעטער און ניט קיין ארבעטס געבער, און וועלכע קאן דערי־בער ברייננגען צו אנארכיע אין די אר־בעטס באציאונגען, ווייל אזוי ארום ווערט פאקטיש בטל די עקזיסטירנדע ארגאני־זאציע און ס'ווערט אויף איר פלאץ ניט אויפגעבויט קיין אנדער קאמפיטענטע קער־פערשאפט, וואס זאל זיך שטיצן אויף רעאלע כחות. אין אזא וועג זעען מיר א סכנה פארן מצב פונם אידישן ארבעטער און פאר די ארבעטס באציאונגען אין לאנד. דאס וועט ניט פירן פאראויס נאר צוריקהאלטן דאס איינפירן ריכטיקע בא־ציאונגען צווישן ארבעטער און ארבעטס־געבער.

צום סוף — א באמערקונג וועגן דעם ניט פארטייאישן כאראקטער פון דער הסתדרות ציַיטונג, וועלכע ווערט דער־מאנט פארבייוועגס און אן קיין שום אויפקלערונג אינם סוף פון אייער בריוו. די ארבעטער ציַיטונג איז א פרייע טרי־בונע פאר יעדן געדאנק און מיינונג, וואס האבן אנהייגנער אין דער ארבע־טערשאפט. יעדע שטרעמונג אינערהאלב פון דער הסתדרות קאן אין דער ציַיטונג פארעפנטלאכן אירע מיינונגען און אויפ־קלערן אירע צילן. דאס הייסט ניט, פאר־שטענדלאך, אז די ציַיטונג האט ניט קיין באשטימטע דערציערישע און סאציאלע טענדענץ, וואס איז אין הסכם מיט דעם וועג און מיט די איבערציינונגען פון דער ארבעטער מערהייט. אויף דעם קאן קיין ארבעטערשאפט זעלבסטפארשטענדלאך ניט מותר זיין פונקט ווי זי וועט ניט מותר זיין אויף אירע אנדערע נאציאנא־לע, סאציאלע, קאלאניזאטארישע און קלאסן אויפגאבן. דאס דערציען דעם ניי אײנוואנדערנדן און דעם ארבעטער צו זייערע נאציאנאלע און קלאסן צילן איז ניט אפצוטיילן פון דעם גאנצן וועזן פון דער ארבעטער ארגאניזאציע און עס קאן גארניט געמאלט זיין קיין קיום פון א ציַיטונג פון די אידישע ארבעטער אין ארץ־ישראל, וואס זאל זיך דערוויַיטערן פון אט די אויפגאבן.

מיר האפן אז אונזער בריוו וועט גע־נינגן כדי צו געבן אייך צו פארשטיין די שטעלונג פון דער הסתדרות אין די פרא־גען, וואס איר האט אוועקגעשטעלט אין אייער בריוו. מיר זיינען שטענדיק גרייט מוסיף צו זיין צו אונזער אויפקלערונג וועגן דעם וועג, אין וועלכן די הסתדרות איז ניט קאפּעטענט צו פארהאנדלונגען וועגן דעם וועג, אין וועלכן די הסתדרות דארף גיין. די גרונד יסודות פון אט דעם וועג פון דער הסתדרות ווערן פעסט־געשטעלט אויסשליסלאך אין די אלגעמיי־נע ארבעטער צוזאמענפארן, אין וועלכן יעדע גרופע ארבעטער אינערהאלב פון דער הסתדרות האט די פולע מעגלאכקייט פארצובריינגען אירע פארשלאגן און פרא־יעקטן דורך אירע געוויילטע פארטרעטער.

מיט אכטונג,
א. גאלאמב.

נ. ב.
אונזער תשובה אויף אייער בריוו, וועלכן מיר האבן באקומען סוף נא־וועמבער 1930, האט זיך פארשפע־טיקט צוליב פארשיידענע סבות, בדרי־עבה, זעען מיר א גוטן צד אין דעם, וואס די פראגן ווערן אויפגעקלערט איצט און ניט אין די סאמע פאלעמיק טעג פון די וואלן צו דער כנסת ישראל אינם לאנד.

הנ"ל.

די מאמע פון וועסטערן קאנאדע

(אן אפקלאנג פון אמאל)

פון ש. קאפלאן

מיט גרויס שוועריקייט איז אונז גע־לונגען צו באקומען די דערלויבעניש צו באזוכן די מאמע פון וועסטערן קאנא־דע, די זיבעציק יאריקע זקנה, רחל גאלד־בלום, וועמעס נאמען אונז איז פיל מאל אויסגעקומען צו הערן אויפן וועג איבער דער וועסט. מיר האבן געפונען די עלטערע אידישע פרוי פון וואנקאווער זיצנדיק טיף אין זעסל, איינגעוויקלט אין א גרויסער וואלענער פאטשיילע פון די פלייצעס ביז איבער די פיס און אין דער זאלבער פאזע זי פארלאזן.

די פארשטייער פון וואנקאווער דריי אידישע דורות איז איצט קראנק. זי פינט זיך אונטער א שטענדיקן ערן וואך פון אן אייניקל אדער טאכטער. א גרויסע שטארקע פיגור, די זילבער ווייסע האר באקרוינען א קאפ וואס דערמאנט אייך א רוימישע אריסטאקראַ־טין. א הערלאכער קלאסישער פנים, וועל־כען איר קאנט זעען אזוי אפט אויף די ווענט פון א בילדער גאלעריע. אבער וועלכן איר באגעגנט זעלטן צווישן לעבע־דיקע אלטע פרויען. ווייכע גרויע אויגן קוקן אייך גלייך אריים פנים און איר קאנט לייענען אין זיי — גוטסקייט, מוט, ענערגיע און דערפארונג.

אט די פרוי האט געוויס געהאט א גרינגן לעבן ! איז אייער ערשטער גע־דאנק. ווי קאן דען זיין אנדערש ? צרות, ליידן, פיגערענישן לאזן ניט איבער אזא שיינעם עלטער ! ניטא קיין צעבראכנ־קייט ניט אין מוט, ניט אין דער שטי־מע, און דאס איז ביי א קראנקער פרוי, וועמען ס'איז אפילו ניט דערלויבט צו ריידן.

איר דערמאנט זיך אבער באלד, אז פאר אייך זיצט איינע פון די ערשטע אידישע פאנערן פון דער וועסט, וואס איז אנגעקומען אין וויניפעג אין 1885 און אין וואנקאווער אין 1905 יאר. די פי־אנערן פון אלע אידישע צדקה אינסטי־טוציעס אין וויניפעג און וואנקאווער. זייער לעבעדיקער גייסט און דערביי ניט קיין אלטע פרעזידענטן, באשאנקענע מיט מתנות פאר איר פארדינסטפולער ארבעט. נאר איר מאיעסטעט די טרא־ציאנעלע אידישע רויטע פאטשיילע, אט יענע פארגעסענע היסטארישע אינסטי־טוציע, וועלכע האט נאך ניט געוואוסט פון קאמפיינס, קענוועסערס, באנקעטן, פלעדזשעס און מעמבערשיפ.

האט א אומגליק פאסירט אין אן ארי־מער אידישער משפחה, און ווען האט דאס ניט פאסירט, האט מען געוואוסט, אז מען דארף לויפן צו מרס. גאלדבלום, און נאך אין דעם זעלבן טאג פלעגט אט די פאר אייך זיצנדיקע פיגור זיך אויס־גלייכן, אליין ארומגיין איבער אלע הייזער, אנפילן די רויטע פאטשיילע, עס אפגעבן וועמען מען דארף און קיינער אויסער איר האט פון דעם צרה'דיקן ענ־ין ניט געוואוסט.

זיינען הארט ערב פסח אנגעקומען אי־דישע אימיגראנטן אין וויניפעג און מען האט געדארפט פאר זיי מאכן א כשר'ן פסח, האט די מאמע פון וועסטערן קא־נאדע קיין אפילס ניט געמאכט, אליין אפגעדונגען א גרויסע הויז, איינגעאר־דענט דארט א קיך אליין געקאכט, דער־לאנגט און בארינט דעם עולם אימיגראנ־טען א גאנצן פסח.

פלעגט מען וועלן דעפארטירן אן אי־מיגראנט, אדער ער פלעגט דארפן באקר־מען א וועלכע ס'איז דערלויבעניש, איז די שתדלנות'טע געווען מרס. גאלדבלום, די "ליליען פרימאן פון וועסטערן קא־נאדע". איר וועט ניט געפינען קיין רע־גירונגס באאמטן, וועלכער זאל ניט קע־נען די אלטע מאמע. אנטזאגן איר איז געווען אוממעגלאך. אין בעסטן פאל האט מען געקאנט פארשלעפן איר'ן אן ענין, דאס האט אבער ניט געהאלפן. מרס. גאלדבלום איז קיין מאל ניט מיד געווא־רען, געשריבן, געגאנגען, נעבעטן און אלע מאל דערלוידיקט דעם ענין צום גוטנסטן פון דעם אימיגראנט.

"דערציילט מיר עטוואס פון די יארן, ווען וואנקאווער האט נאך קיין נאמען ניט געהאט און וויניפעג איז נאך געווען א גרויסער דארף ? ווי האבן דאן געלעבט די ערשטע אידן און וואס האט אייך אהער געבראכט ?". מיין באגלייי־טער, דער עקס פרעזידענט פון דער ציו־ניסטישער ארגאניזאציע, מר. ראטשטיין און איר אייניקל האבן אנגעהויבן צו פראטעסטירן, אבער די אלטע האט זיך געמאכט ניט הערנדיק.

פון זיך אליין האב איך ווייניק וואס צו דערציילן און איך האב עס פיינט. איך בין געבארן געווארן אין סאוואלק — ליטע, פרי חתונה געהאט, ווייל דער טאַ־טע און די מאמע האבן געהאלטן, אז א אידישע טאכטער דארף וואס גיכער חתו־נה האבן, און מען האט מיר אוועקגע־שיקט אין וויניפעג, דאס איז אלעס וועגן זיך.

אז מיר זיינען אנגעקומען אין יאר 1885 אין וויניפעג, איז דא געווען דער אמת'ער סיביר. מען האט געוואוינט אין א שעד די הונדערט פוס די לייגן, קיין וואַ־סער איז ניט געווען און מען האט עס געדארפט ברייננגען. פאר א בארל וואסער האט מען דאן געצאלט 25 סענט, ניט הייניטיקע, באטאנט די אלטע. אין פינף מינוט ארום פלעגט די וואסער פארפרארן ווערן. די ווענט פון שעד פלעגן שטענדיק זיין באדעקט מיט אייז. מיר פלעגן שלא־פען אונטער גרויסע פעריגעס. איך קאן אייך זיי ווייזן, איך האלט זיי פאר אן אנדיינקונג.

"אויף וועלכער גאס איז געשטאנען דער "שעד", דערלאנג איך א פרעג. די אלטע גיט א גוטמוטיקן שמייכל. "אויף וועל־כער גאס ? איז דען דאן געווען גאסן ? ! א ר מיינט אודאי, אז וויניפעג האט דאן געהאט א סטריט קאר ? דאס איז דאן געווען א ארט פון פארמס וואו ס'האבן געוואוינט א הונדערט אידישע פאמיליעס די ערשטע צייט. קיין שוחט האב מיר ניט געהאט. כשר'ע פלייש פלעגן מיר בא־קומען פון שיקאגא. ס'איז געווען א שווע־רער לעבן, ניט דאס וואס היינט. זיי ווינדיקן דאך, און זיי ריידן היינט פון א קריזיס. אין פארגלייך מיט יענעם "שעד" ווינן מיר דאך איצט אין א פאלאץ. האט זיך דאס אונז דאמאלסט גע־חלום'ט ?

דאס שווערסטע איז אבער דאן געווען מיט די ניי געקומענע. ווען איך פלעג גיין ביי די רייכערע בעטן ביי זיי הילף, פלעגן זיי אויף מיר שרייען. — צו וואס דארפן מיר דא די שלעפער ? אז מען וועט דערהערן, אז מען מאכט דא א לע־בן, וועט מען דאך אנפארן פון אלע זייטן. איר פארשטייט דאך, ווי מיר איז גוט געווען דאס צו הערן. אבער וואס האט מען געקאנט טאן? מען האט געדארפט צו זיי אנקומען, האט מען גע־מוזט ענטפערן מיט א גוט ווארט, מיט א ווייך און אמאל מיט א זיפץ.

דאס איז אבער געווען די ערשטע צייט. שפעטער האט די "סיטי האל" באשטימט צו צוויי פארשטייער פון יע־דער נאציע, וועלכע האבן געדארפט זאר־גען פאר זייערע ארימע. איך בין געווען איינע פון די צוויי אידישע פארשטיי־ער. נאך דעם האט מען מיר שוין מער ניט גע'מוסר'ט. איך בין אנגעגאנגען מיט דער אידישער הילפס ארבעט אין מיין שטייגער, ברייט אויסנוצנדיק דערביי די מיטהילף פון דער שטאט פארוואלטונג. איין זאך האבן זיי ביי מיר ניט געקאנט פועל'ן. דער "סיטי האל" פלעגט פאדערן רעקארדס מיט די נעמען פון די, וועלכע האבן באקומען שטיצע. דאס האבן זיי ביי מיר קיינמאל ניט אויסגעפירט. די נעמען פון די נויט באדערפטיקטע האב איך אליין געוואוסט. קיינעם האב איך דעם סוד ניט אנגעטרויט. איך וועל אים מיטנעמען מיט זיך.

איך האב איצט געבעטן אז זאל מיר דער־ציילן אביסל פון וואנקאווער פון די "מאמע" לעבט שוין 25 יאר. ליידער האט מען איר מער ניט דערלויבט פארצוצן דעם שמועס. דאס מאל האב איך געמוזט נאכגעבן די ביטע פון איר טאכטער מרס. גוסיי, די פארזיצערין פון "רייטשל הד־סה טשאפטער", וועלכע טראגט דעם נא־מען פון איר מוטער. די טאכטער איז אנגעקומען אין מיטן דעם געשפרעך און זי האט פארבאטן דעם אייניקל. די אל־טע איז נאך געווען גרייט פארצוזעצן דעם געשפרעך. ס'איז געווען קאנטיק, אז ביי איר ווערן לעבעדיק בילדער פון יענע מדבר יארן, ווען די וועסט איז נאך גע־ווען א ווילדעניש, ווען יעדער ניי־נעקו־מענער האט ווילנדיק ניט ווילנדיק גע־מוזט ווערן א פיאנער און ווען אין זיי־ער הילפלאזיקייט, איז זי, די מאמע, גע־ווען די באשיצערין און טרייסט פון די ערשטע אין מדבר. דער לאנגער שמועס האט איר אבער צופיל אנגעשטריינגט און איך האב אים געמוזט פארענדיקן.

די אלטע האט איצט געשוויגן. איר איינדרוקספולער פנים איז געווען בא־שיינט מ ט א צופרידענעם שמייכל פון א מענש, וואס האט דורכגעמאכט א שווערן אינהאלטספולן לעבן פול מיט זארג פארן צווייטן, א לעבן מיט רייכע עראינערונגען, וואס האט הינטער זיך איר בערגעלאזן א שטיק געשיכטע.

זי די ערשטע נעגריסט, אידישע מא־מע פון וועסטערן קאנאדע.

וואנקאווער, יאנואר, 5טן, 1931.

די גרויסע קינסטלער
אביגדור פעקער
פון דער וועלט בארימטער "הבימה" טרופע
מישא ראפעל
באליבטער אמעריקאנער געניאלער בינע קינסטלער
לאדן אייך איין
צו דעם קולטורעלן
פאלקס קאנצערט
קומענדן
זונטאג דעם 8טן מארץ
8.45 אוונט, אין
קווינס טעאטע
זיי וועלן דורכפירן א פראגראם פון אימפּ־אוויזאציעס, חסידישע, ציגיי־נערישע און פאלקס געזאנג, דעמאנ־סטרירנדע רעציטאציעס, קאמעדיעס, שפאסן, שפריצן און שארושן
גרייט זיך !